

Wildervank
J. Kammingakade 8
nieuwbouw schuur
(Gemeente Veendam)

*Een archeologisch
bureauonderzoek*

ArGeoBoor rapport 1533

auteur: L.C. Nijdam (senior
prospector)

datum: 23 juni 2021

Opdrachtgever: Dhr. R.H.J. Laarman

ISSN: 2351-9975

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
1 Inleiding.....	3
1.1 Kader.....	3
1.2 Doel en Vraagstelling.....	3
1.3 Administratieve data	3
1.4 Beschrijving plangebied	5
1.5 Voorziene ontwikkeling	5
2 Archeologisch bureauonderzoek	6
2.1 Aardkundige- en archeologische gegevens.....	6
2.2 Oude kaarten	9
3 Gespecificeerde archeologische verwachting	12
4 Conclusies.....	12
5 Aanbeveling	12
Literatuur en Databases	13
Kaarten.....	13
Bijlage 1 funderingstekening.....	14

Samenvatting

In opdracht van dhr. R.H.J. Laarman, heeft ArGeoBoor een archeologisch bureauonderzoek opgesteld voor de locatie J. Kammingakade 8 te Wildervank in de gemeente Veendam. Op de locatie is men voornemens om een schuur te bouwen. Deze komt deels buiten het bestaande bouwblok te liggen, derhalve is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk.

Wildervank wordt voor het eerste genoemd rond 1649 en is een veenkolonie. Het plangebied is gelegen buiten de ontginningsassen en de archeologische verwachting beperkt zich daarmee tot de top van het pleistocene zand. In de ruilverkavelingsperiode hebben amateurarcheologen talrijke veldkarteringen gedaan in het gebied rond Wildervank, waarbij gebleken is dat op hoge en lagere zandruggen in het gebied regelmatig vindplaatsen voorkomen uit de midden-steentijd (Mesolithicum). Landschappelijk bevinden deze zich vooral in overgangszone van hoog naar laag en op kleinere schaal bevinden de vindplaatsen zich op het hoogste deel van de zandduinen, vooral in reliëf-rijk gebied. Ook in de omgeving van het plangebied zijn vuursteen vondsten gedaan uit de steentijd op dergelijke duinen. In het plangebied zelf zijn tot op heden geen vondsten gedaan, hoewel het gebied vermoedelijk wel onderzocht is door amateurarcheologen. Op basis van de hoogtekartaart is in het plangebied geen hoogte aanwezig en de gedempte watergangen en sloten nabij het plangebied, lijken eerder een aanwijzing voor een oorspronkelijk relatief lage ligging. De kans bestaat dat ook het plangebied al voor 1975 is opgehoogd.

Op basis van het bovenstaande is de verwachting voor vindplaatsen in het plangebied laag tot middelhoog. In combinatie met de beperkte bodemverstoring (poeren) is er geen bedreiging van eventueel aanwezige vindplaatsen.

Het wordt derhalve aanbevolen om geen archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren.

Deze aanbeveling dient te worden getoetst door het bevoegd gezag, de gemeente Veendam..

ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem- verstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 5.10 (paragraaf 5.4) van de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de Gemeente Veendam.

1 Inleiding

1.1 Kader

In opdracht van Dhr. R.H.J. Laarman heeft ArGeoBoor een archeologisch bureauonderzoek opgesteld voor de locatie J. Kammingakade 8 te Wildervank in de gemeente Veendam (zie afbeelding 1). Op de locatie is de opdrachtgever van plan om een schuur te bouwen. Hiervoor dient het huidige bouwblok vergroot te worden (zie afbeeldingen 2 en 3).

In het bestemmingsplan 'Veegplan Buitengebied Veendam 2019' heeft het plan de dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3.¹ Uit artikel 34 blijkt dat bij ingrepen groter dan 200 m² en dieper dan 0,45 m -mv een archeologisch onderzoek dien te worden uitgevoerd om aan te tonen dat eventuele archeologische resten in het plangebied niet bedreigd worden door de voorziene werkzaamheden.

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd in april 2021.

1.2 Doel en Vraagstelling

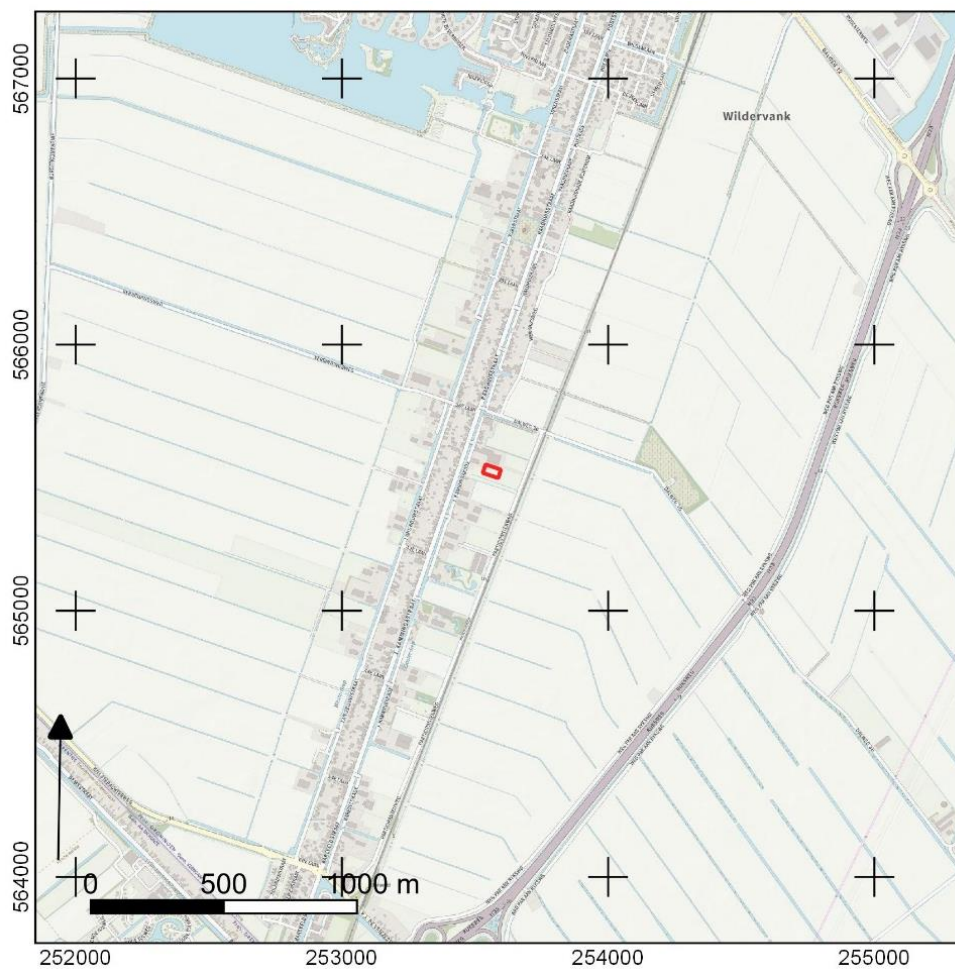
Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting en het vervolgens nagaan of de voorziene bodemingrepen schade aan eventuele waarden kunnen toebrengen. De volgende vragen staan bij het onderzoek centraal:

- Wat zijn de aardkundige kenmerken van het (historische) landschap waarin het plangebied ligt?
- Zijn er archeologische waarden te verwachten in het plangebied?
- Zo ja. Wat is de aard en diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden?
- Is een archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk? Zo ja welk type?

1.3 Administratieve data

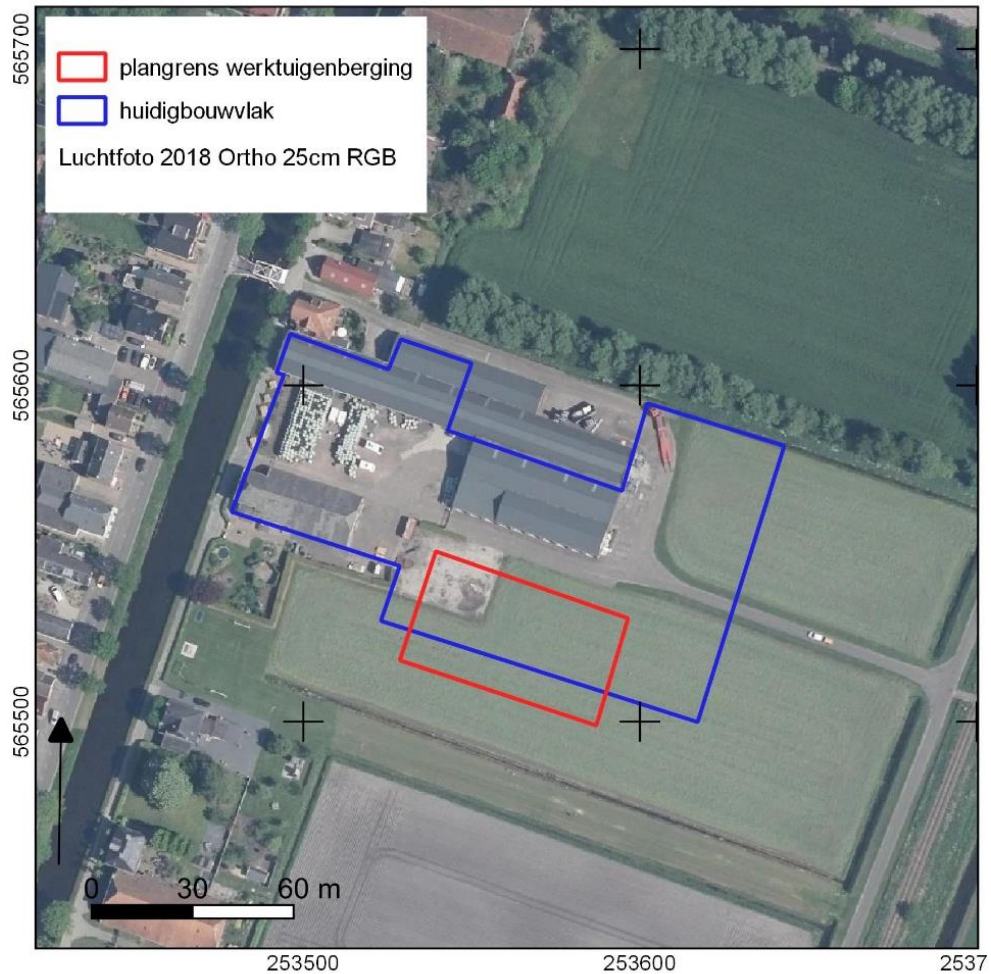
Provincie:	Drenthe
Gemeente:	Veendam
Plaats	Wildervank
Adres/toponiem:	J. Kammingakade 8
Kadastrale nrs.	1970
Kaartblad:	12F
Opdrachtgever:	Dhr. R.H.J. Laarman
Bevoegd gezag:	Gemeente Veendam
Centrum coördinaat:	247729/524579
Oppervlakte plangebied:	1.800 m ² (circa 30 x 60)
Onderzoekmeldingsnummer	5014194100
Archis 3.0:	
Beheer en plaats van digitale documentatie.	ArGeoBoor, Uleflecht 8, 92444 ET Beetsterzwaag

¹ www.ruimtelijkeplannen.nl

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied op een topografische kaart uit 2021.²

² Opentopo 2021

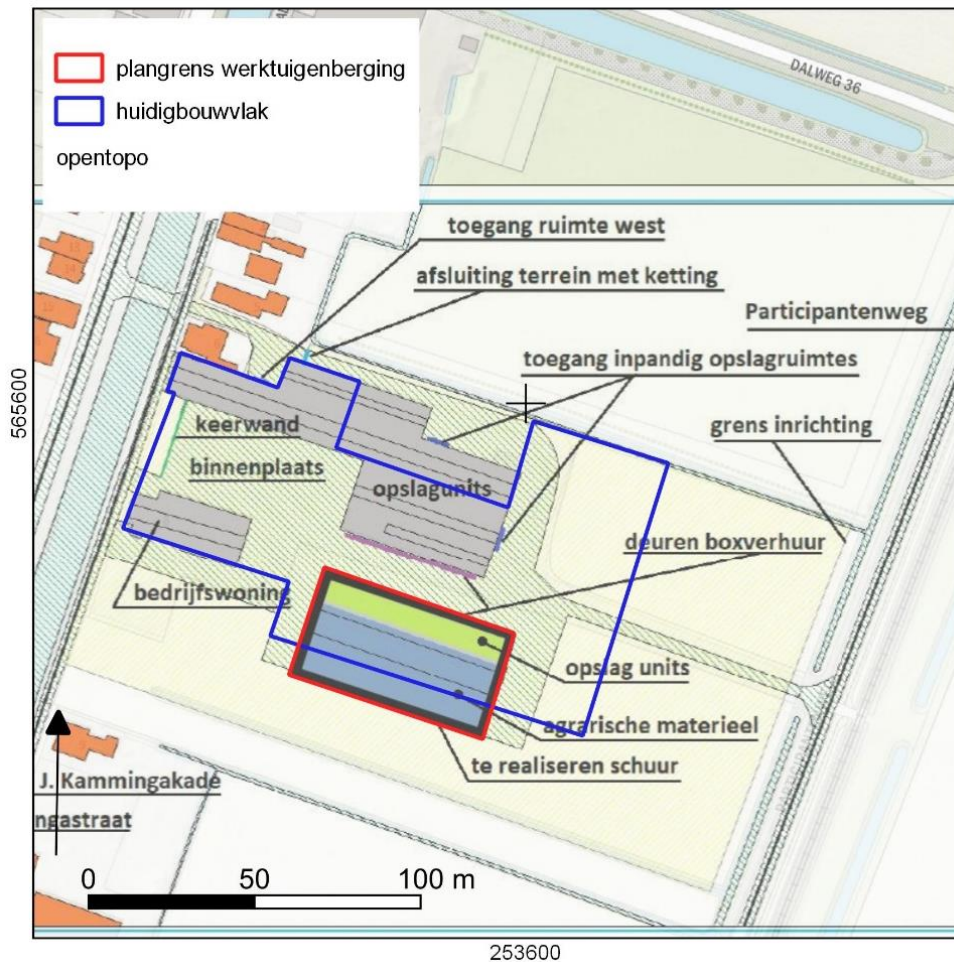
Afbeelding 2. Luchtfoto van het plangebied.

1.4 Beschrijving plangebied

Het plangebied ligt op de landbouwgronden achter op het erf van nummer 8.

1.5 Voorziene ontwikkeling

Op de locatie is de bouw van een schuur voorzien van 30 x 60 meter, waarin onder andere werktuigen komen te staan. De fundering vind plaats op 30 poeren van 80 bij 80 cm (zie bijlage 1). De bodemverstoring dieper dan de bouwvoor is beperkt zich tot deze poeren en eventuele ondergrondse infrastructuur. Ter plaatse van de vloer wordt slechts grond opgebracht.

Afbeelding 3. Inrichtingsplannen schuur/werktuigenberging.

2 Archeologisch bureauonderzoek

Bij het archeologisch bureauonderzoek worden bekende aardkundige, historische en archeologische gegevens bestudeerd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting. De gebruikte bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst.

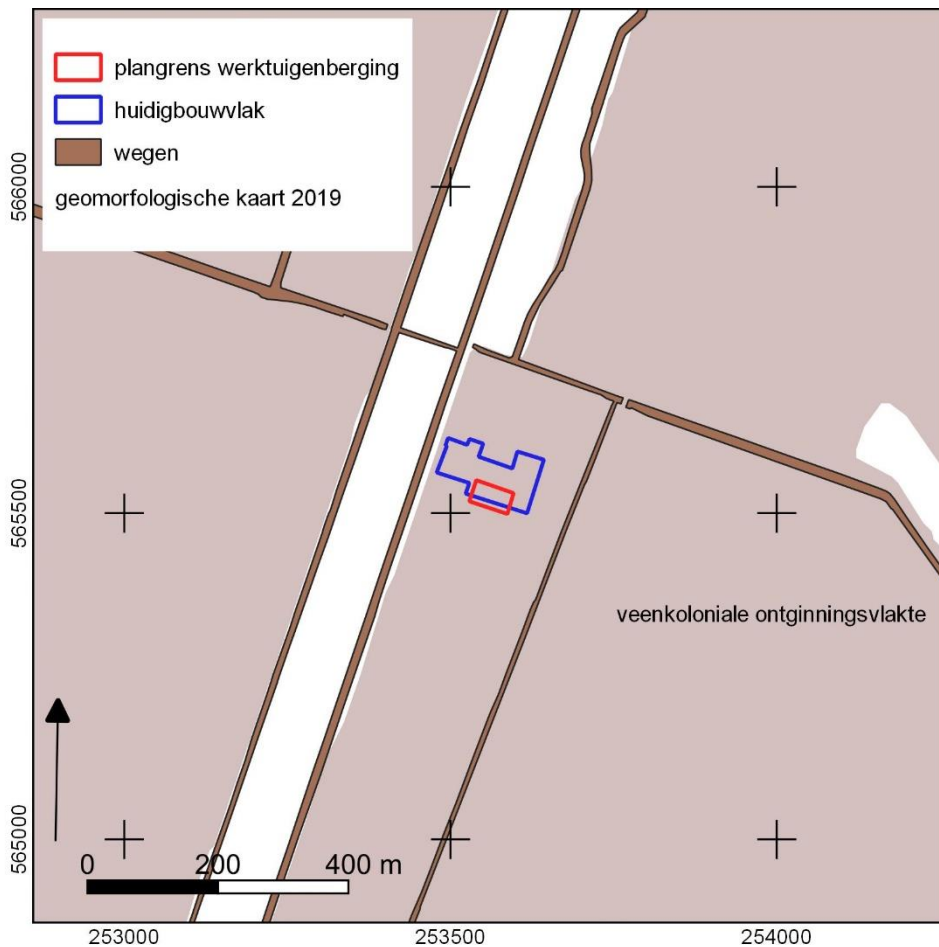
2.1 Aardkundige- en archeologische gegevens

De locatie bevindt zich in de Hunzevlakte en wel in het deelgebied Wildervankster-dallen.³ Dit betreft veenkoloniaal gebied en is op de geomorfologische kaart aangeduid als veenkoloniale ontginningsvlakte (code M91, zie afbeelding 4).⁴ Na het afgraven en oxideren van het veen ligt het dekzand-reliëf, zoals dat is gevormd in de laatste ijstijd weer aan het maaiveld. Ook de oude bodems liggen nu weer aan de oppervlakte. In het plangebied zijn dat veldpodzolgronden in leemarm of zwak lemig, fijn zand (code Hn21).⁵

³ Groenendijk 1997

⁴ Alterra 2019

⁵ Alterra 2014

Afbeelding 4. Uitsnede van de geomorfologische kaart van Nederland.⁶

Voor de archeologische verwachting zijn met name de dekzandruggen en koppen van belang, die in het Mesolithicum vrij intensief gebruikt werden.⁷ Het huidige reliëf is zichtbaar gemaakt op een hoogtekarte in afbeelding 5. Het is te zien dat het plangebied ligt op een overgangszone van hogere zandgronden in het zuidoosten en lagere zandgronden in het noordwesten. De Kammingakade, ter hoogte van het plangebied, ligt min of meer op deze grens.

De omgeving van het plangebied is door amateur archeologen intensief onderzocht door middel van oppervlaktekartering.⁸ Hierbij zijn diverse vindplaatsen ontdekt, die staan weergegeven in afbeeldingen 5 en 6. De vondsten zijn vooral gedaan op de hoogste zandruggen, maar ook op kleinere/lagere rugges zijn vindplaatsen aangetroffen. Het gaat hier om vondsten van bewerkt vuursteen uit het Mesolithicum.⁹ Vindplaatsen uit andere perioden werden niet aangetroffen. Verder is gebleken dat de vondstdichtheid op de hoogste plekken van de zandkoppen steeds het grootst is en richting de lagere delen sterk afneemt. Indien reliëf ontbrak, werden slechts sporadisch vondsten gedaan.

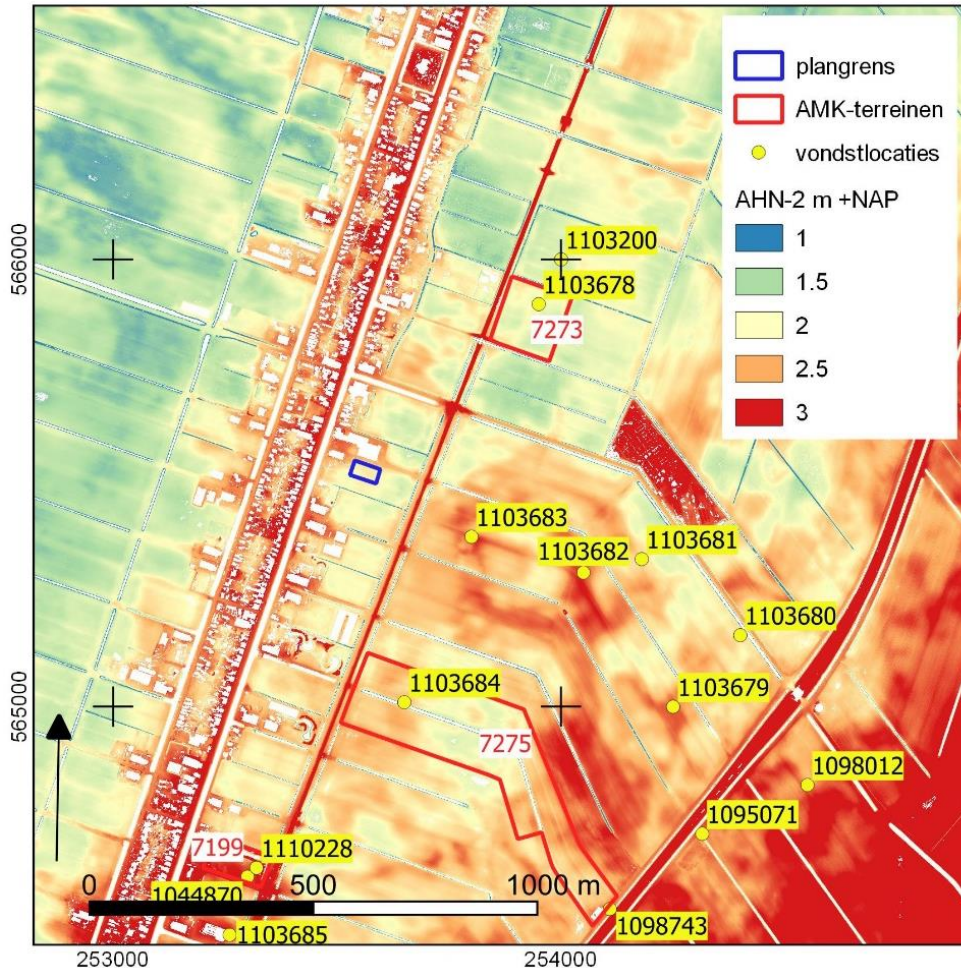
⁶ Alterra 2019.

⁷ Groenendijk 1997

⁸ Groenendijk 1997 (blz. 67)

⁹ Groenendijk 1997

Vindplaatsen liggen onder andere op circa 500 m ten noorden van het plangebied (AMK-terrein 7273) en op circa 500 m ten zuiden van het plangebied (AMK-terrein 7275). Ook 200 m ten oosten zijn op een uitgesproken zandkop vuursteen vondsten uit het Mesolithicum aangetroffen (object 1103683). Meerdere vindplaatsen richting het zuidoosten geven aan dat het gebied in het Mesolithicum aantrekkelijk was voor jagers en verzamelaars. Grotere vindplaatsen worden gekenmerkt door talrijke haardkuilen in de ondergrond.¹⁰

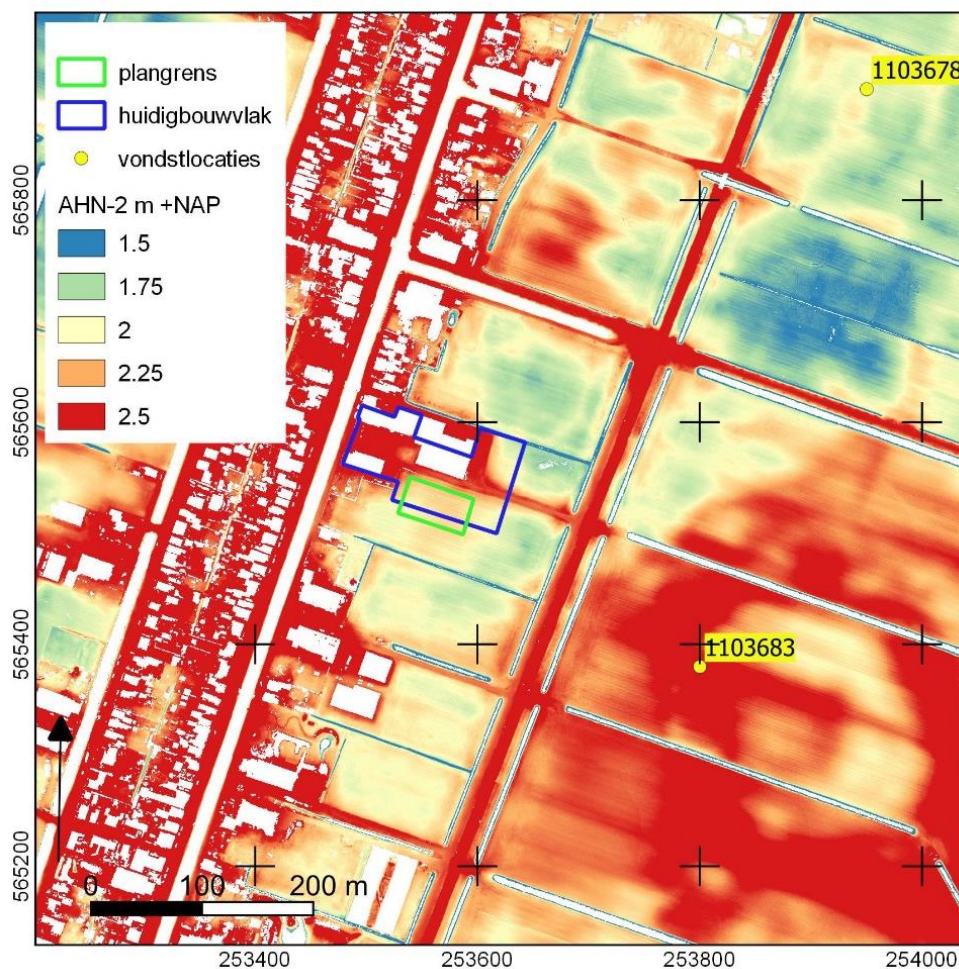

Afbeelding 6. Plangebied (paars) op een hoogtekart op basis van het AHN-2.¹¹

Op een detailhoogtekart in afbeelding 5 is te zien dat het plangebied zich niet op een uitgesproken hoogte bevindt. Het maaiveld van het plangebied ligt tussen 2,0 en 2,1 m +NAP, terwijl de hogere zandkopjes ten zuidoosten liggen rond 2,8 m +NAP (zie afbeelding 5). De zandkop in het noorden ligt op 2,5 m +NAP.

¹⁰ Groenendijk 1997

¹¹ AHN-2 2007-2012

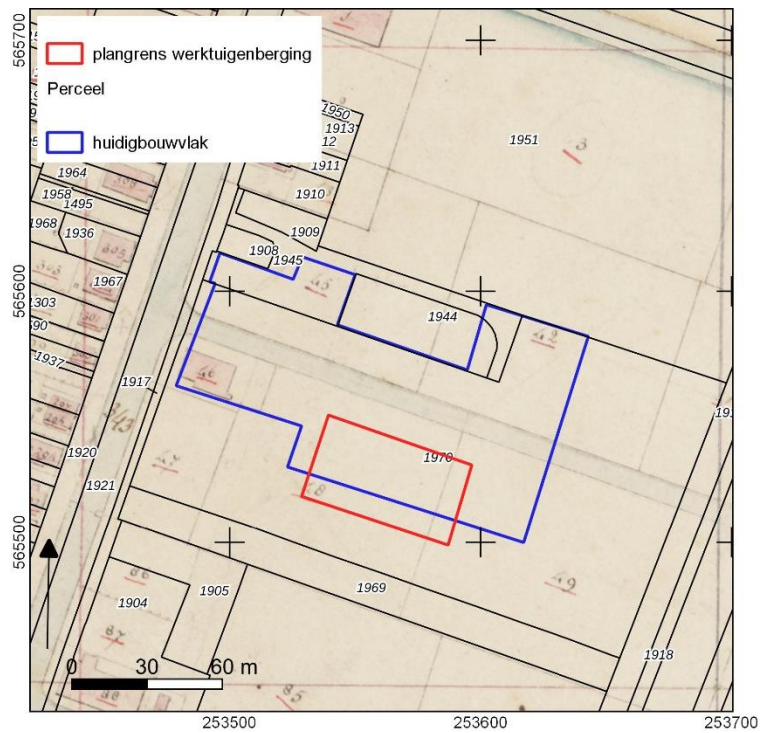

Afbeelding 6. Detail hoogtekaart.¹²

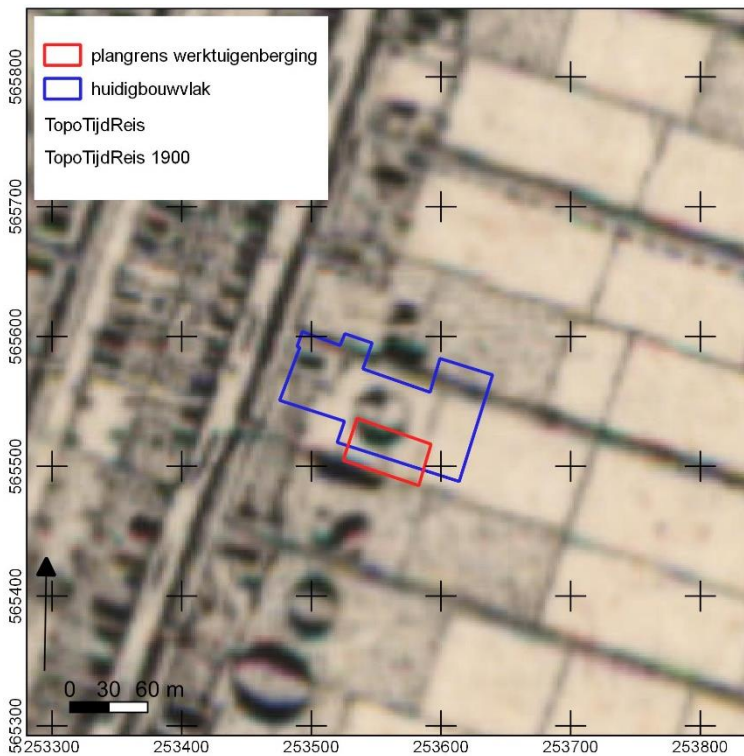
2.2 Oude kaarten

Vanuit Veendam lopen het Westerdiep en het Oosterdiep naar het zuid-zuidwesten. Tussen deze twee kanalen is het dorp Wildervank ontstaan. Kenmerkend zijn de loodrecht op de weg geleggen lange, smalle kavels met daartussen de watergangen (wijken). Direct ten noorden van het plangebied bevond zich ook een brede watergang (wijk, zie minuutplan, afbeelding 7). Op een kaart uit 1953 bevond zich ten noorden van het plangebied een insteekhaven. Ter plaatse van het plangebied lagen nog twee sloten. De insteekhaven, de wijk en de twee kleinere sloten in het perceel zijn nog voor 1975 gedempt (zie afbeeldingen 7, 8, 9 en 10).

¹² AHN-2 2007-2012

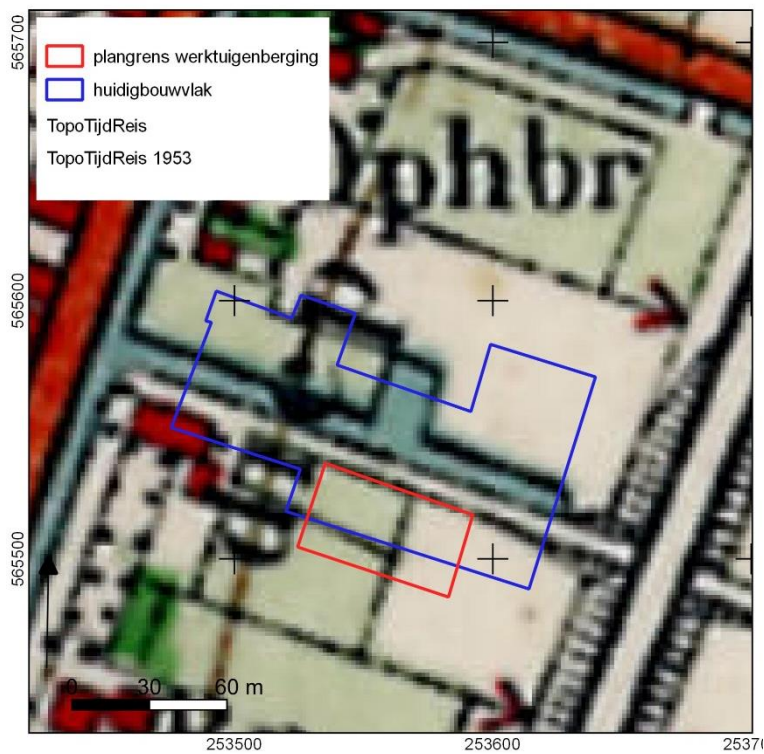
Afbeelding 7. Plangebied op de kadastrale minuutplan uit 1811-1832.¹³

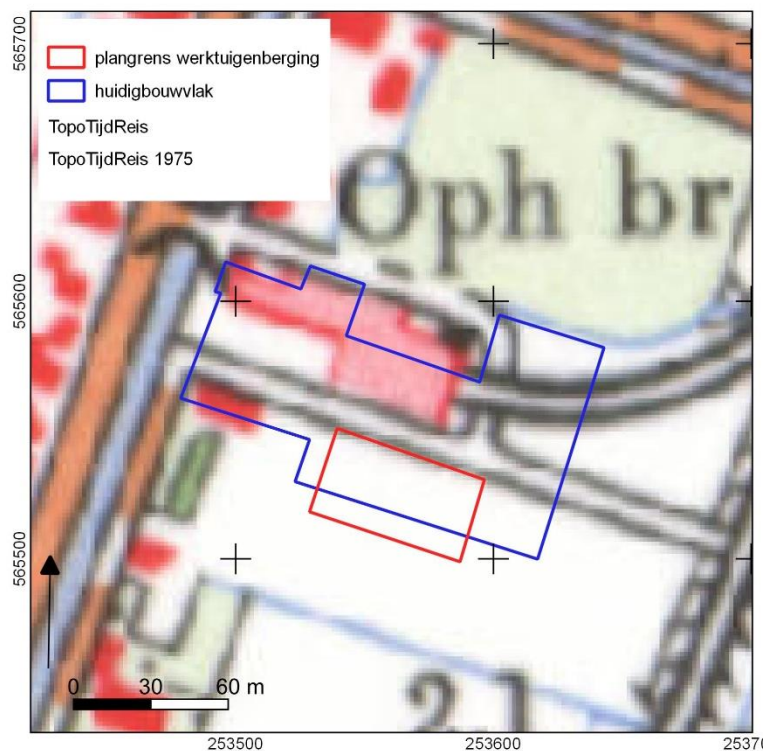
Afbeelding 8. Situatie rond 1900.¹⁴

¹³ Kadaster 1811-1832

¹⁴ Bureau Militaire Verkenningen 1900

Afbeelding 9. Plangebied op een uitsnede van een kaart van rond 1953.¹⁵

Afbeelding 10. Plangebied op een uitsnede van een kaart van rond 1975.¹⁶

¹⁵ Bureau Militaire Verkenningen 1953

¹⁶ Kadaster 1975

3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op hogere zandduinen op 200 meter ten oosten en 500 meter ten noorden en zuiden zijn vindplaatsen uit het Mesolithicum aanwezig. Uit de hoogtegegevens blijkt dat het plangebied niet ligt op een uitgesproken zandrug, maar mogelijk op een lagere rug. Echter de voormalige sloten of greppels zijn eerder een aanwijzing dat het een wat lager gelegen gedeelte betrof. De nabijgelegen insteekhaven wijst daar ook op. Bij oppervlaktekarteringen door amateur archeologen zijn geen vondsten van bewerkt vuursteen aangetroffen binnen het plangebied. Niet zeker is of ook het plangebied is onderzocht. Op basis van het bovenstaande wordt de archeologische verwachting voor het plangebied laag ingeschat.

4 Conclusies

- *Wat zijn de aardkundige kenmerken van het (historische) landschap waarin het plangebied ligt?*
Het plangebied ligt op een landschappelijke vlakte of laagte waar van nature veldpodzolgronden voorkomen in lemig fijn zand.
- *Zijn er archeologische waarden te verwachten in het plangebied?*
De kans dat in het plangebied een vindplaats uit het Mesolithicum aanwezig is, wordt laat tot middelhoog ingeschat. Resten uit andere archeologische perioden worden ook niet verwacht.
- *Zo ja. Wat is de aard en diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten?*
De kans wordt zeer klein geacht dat binnen het plangebied nog archeologische resten aanwezig zijn. Een eventuele vondstrooiing bevindt zich in de bouwvoor en grondsporen (haardkuilen) zullen zijn ingegraven in de top van de ongeroerde bodem.
- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?*
De kans dat binnen het plangebied archeologische resten aanwezig is laag tot middelhoog. De diepe bodemingrepen blijven beperkt tot het graven van de poeren. Ter plaatse van de vloer wordt de bodem opgehoogd. Er vindt derhalve ook geen bedreiging plaats van het archeologisch erfgoed met de voorgenomen in greep.

5 Aanbeveling

Is een archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk? Zo ja welk type?

Het wordt aanbevolen om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren. Wel blijft de dubbelbestemming waarde-archeologie op het perceel liggen.

Dit advies dient te worden getoetst door de gemeente Veendam.

ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem- verstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 5.10 (paragraaf 5.4) van de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de Gemeente Veendam.

Literatuur en Databases

Archis (Archeologisch Informatie Systeem). Geraadpleegd op 8 april 2021.

Centraal College voor Deskundigen archeologie 2019: kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 4.1) Landbodems.

Groenendijk, H.A., 1997. Het landschap van Oost-Groningen en zijn bewoners tussen 8000 voor Chr. en 1000 na Chr. Op zoek naar de Horizon. Regio- en landschapsstudies nr. 4. Stichting Historische Onderzoek en Beleid.

Rijksdienst Cultureel Erfgoed 2014. Archeologische Monumenten Kaart, inclusief toelichtingen.

SIKB 2016: Bureauonderzoek, Protocol 4002, KNA versie22 4.0

Kaarten

AHN-2 2007-2012: Actueel Hoogtebestand van Nederland. Geraadpleegd op <http://www.ahn.nl/pagina/viewer.html>.

Alterra 2014. Digitale bodemkaart van Nederland 1:50.000. Geraadpleegd in Archis.

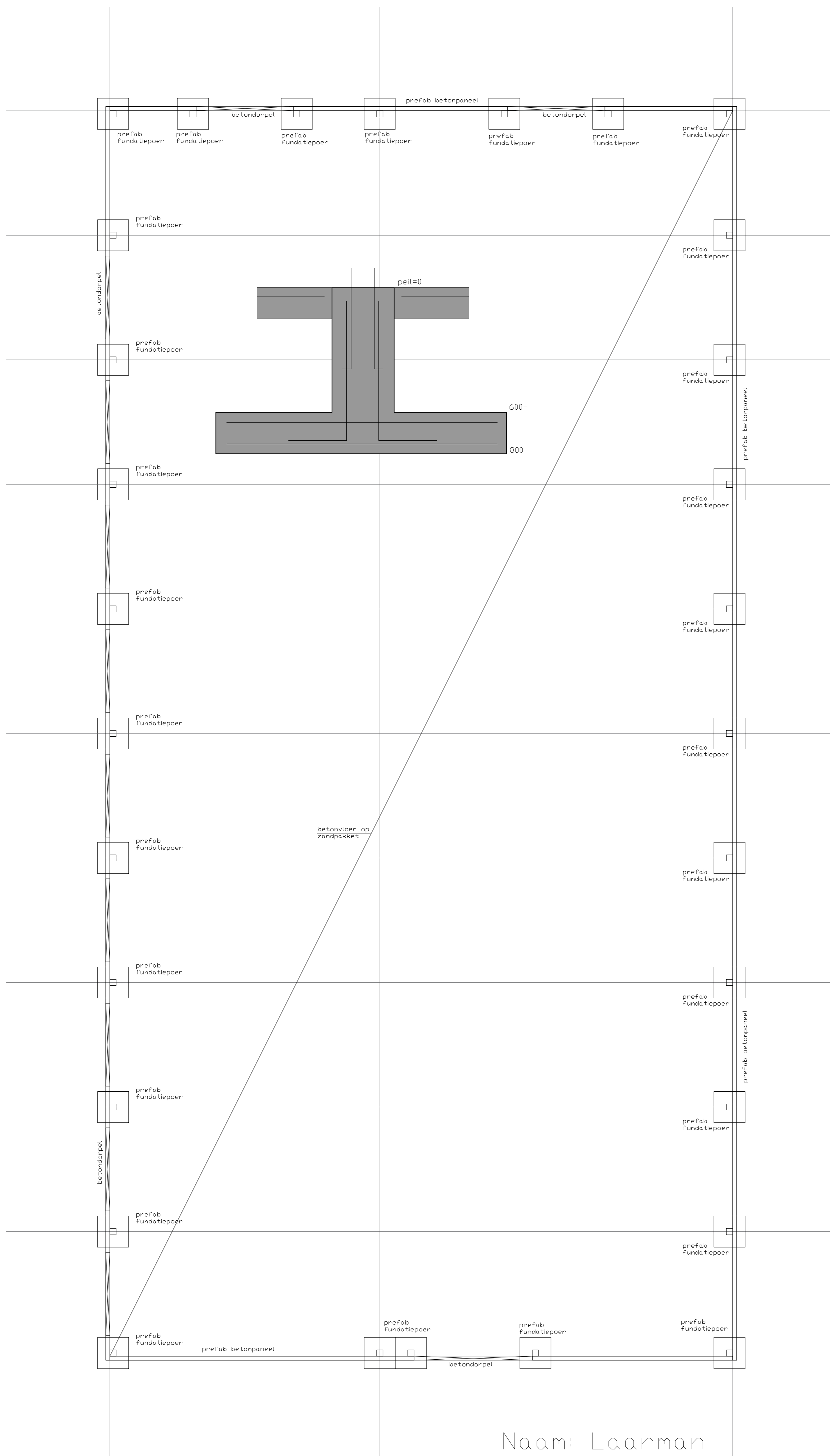
Bureau Militaire Verkenningen 1880-1950. Militair Topografische Kaarten van Nederland (Bonnebladen) 1:25.000. Geraadpleegd op www.topotijdreis.nl

Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Wildervank, Groningen, sectie C, blad 01.

Kadaster 1950-2019. Topografische kaarten van Nederland 1: 25.000. Geraadpleegd op www.topotijdreis.nl

Opentopo 2021. Samengestelde topografische kaart, geraadpleegd op www.PDOK.nl.

Bijlage 1 funderingstekening

Naam: Laarman
 Plaats: Wildervank
 Principe fundatietekening
 08-12-2020

HG MONTAGE
 Dak- en wandbeplating
 Totaalbouw